

Seat No. : _____

FE-105

February-2025

M.A., Sem.-I

405-EA : Sanskrit

(Indian Philosophy – तर्क-भाषा)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. आपेक्ष वाक्यनां सानुवाद विवरण आपो. 14

(a) साधकतमं करणम् ।

(b) लक्षणं त्वसाधारणधर्मवचनम् ।

अथवा

1. (a) तेन तयोः संबन्धः समवायोऽयुतसिद्धत्वात् । 14

(b) तस्याः करणं त्रिविधम् ।

2. दर्शन शब्दनो अर्थ समजावी न्याय-दर्शननो परियय आपो. 14

अथवा

2. तर्कभाषा अनुसार त्रिविध कारण विशेषे विस्तृत यर्या करो. 14

3. तर्कभाषा अनुसार प्रमाणो विशेषे यर्या करो. 14

अथवा

3. नोध लभो. 14

(a) जैन-दर्शननो परियय आपो.

(b) त्रिपिटकनो परियय आपो.

4. जैन दर्शनमां तत्त्वमीमांसा विशेषे थथेल यर्या विशेषे विस्तृत नोध लभो. 14

अथवा

4. बौद्ध दर्शननां तत्त्वज्ञान विशेषे सविस्तार नोध लभो. 14

5. ટૂંકમાં જવાબ આપો. (ગમે તે સાત)

14

- (1) પ્રમા કોને કહેવાય ?
 - (2) 'સંયોગ'ની વ્યાખ્યા આપો.
 - (3) 'દર્શન' કોને કહેવાય ?
 - (4) 'આર્હત' શબ્દનો અર્થ આપો.
 - (5) જૈન શ્વેતાંબર અનુસાર આગમોની સંખ્યા કેટલી છે ?
 - (6) જૈન-દર્શન અનુસાર રત્નત્રયમાં શેનો સમાવેશ થાય છે ?
 - (7) બૌદ્ધ ધર્મ અનુસાર 'યોગાચાર' શબ્દનો અર્થ આપો.
 - (8) બૌદ્ધ-દર્શન અનુસાર ભાવના ચતુષ્ટયમાં શેનો સમાવેશ થાય છે ?
-

FE-105

February-2025

M.A., Sem.-I

405-EB : Sanskrit

(व्याकरणशास्त्रम् सिद्धान्तकौमुदी)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (अ) नीचेनामांथी कोर्णपाणु ढे सूत्रोने सोदाहरणु सभजवो : 10
 अधोलिखितेषु सूत्रेषु सूत्रद्वयं सोदाहरणं विवृणुत ।
 (1) लः परस्मैपदम् ।
 (2) वर्तमाने लट् ।
 (3) शेषात्कर्त्तरि परस्मैपदम् ।
 (4) तान्येकद्विवचनबहुवचनान्येकशः ।
- (ब) नीचेना प्रश्नोना टूंकमां उत्तर आपो : 4
 अधोलिखितानां प्रश्नानां संक्षेपेण उत्तरं लिखत ।
 (1) लङ् लकार कया काणमां थाय छे ?
 (2) आत्मनेपद संज्ञा करनारुं क्युं सूत्र छे ?
 (3) कोर्ण अेक सार्वधातु-संज्ञक प्रत्यय लभो.
 (4) झोन्तः सूत्र शुं करे छे ? उदाहरणु साथे लभो.
2. (अ) नीचेनामांथी कोर्णपाणु ढे सूत्रोने सोदाहरणु सभजवो : 10
 अधोलिखितेषु सूत्रेषु सूत्रद्वयं सोदाहरणं विवृणुत ।
 (1) टित आत्मनेपदानां टेरे ।
 (2) इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः ।
 (3) लिटस्तझयोरेशिरेच् ।
 (4) आमेतः ।
- (ब) नीचेना प्रश्नोना टूंकमां उत्तर आपो. 4
 अधोलिखितानां प्रश्नानां संक्षेपेण उत्तरं लिखत ।
 (1) आत्मनेपद संज्ञक अन्यपुरुषना प्रत्ययो लभ्णी एध धातुना लट् लकारना इप लभो.
 (2) सकर्भक धातुथी आवनार लकार प्रत्यय कया कया अर्थमां आवी शके छे ?
 (3) उकारना स्थानमां गुणुदेश करवानो थाय, तो त्यां कयो वार्णु आदेश तरिके थाय ?
 (4) आर्धधातुक संज्ञाविधायक सूत्र क्युं छे ?

3. નીચેના પ્રયોગોમાંથી ગમે તે બેની રૂપસિદ્ધિ પ્રક્રિયા સમજાવો : 14
 અધોલિખિતેષુ કયોશ્ચિદ્ દ્વયોઃ રૂપસિદ્ધિપ્રક્રિયાં વિવૃણુત ।
 (1) ભવતિ ।
 (2) બભૂવ ।
 (3) એધતામ્ ।
 (4) એધિતા
 (5) ભવિષ્યતિ
4. શબ્દનું સ્વરૂપ લખી 'રક્ષોહાગમલઘ્વસન્દેહાઃ પ્રયોજનમ્' વિધાનને વિસ્તારથી સમજાવો. 14
અથવા
4. વ્યાકરણ શબ્દની વ્યુત્પત્તિ આપી 'ત્રિમુનિર્વ્યાકરણમ્' વિશે ચર્ચા કરો. 14
5. નીચેનામાંથી કોઈપણ સાત પ્રશ્નોના સંક્ષેપમાં ઉત્તર આપો : 14
 અધસ્તનપ્રશ્નેષુ કૈષાન્નિત્ સમપ્રશ્નાનાં સંક્ષેપેણ ઉત્તરાણિ લિખત ।
 (1) તિડન્તરૂપની સિદ્ધિપ્રક્રિયાનો પ્રારંભ ક્યાંથી થાય છે ?
 (2) 'સૂત્ર' એટલે શું ? શ્લોક સાથે જણાવો.
 (3) નિમન્ત્રણ અને આમન્ત્રણ વચ્ચેના ભેદને સ્પષ્ટ કરો.
 (4) પરસ્પશાહ્લિક એટલે શું ? સમજાવો.
 (5) તિડ્ અન્તર્ગત કુલ કેટલાં પ્રત્યયો આવે છે ? કયા કયા ?
 (6) ઋહઃ નામના વ્યાકરણના મુખ્ય પ્રયોજનનો તાત્પર્ય જણાવો.
 (7) એઘ્ ધાતુના ભવિષ્યકાળ ભૂતકારનાં રૂપો લખો.
 (8) મૂ સત્તાયામ્ ધાતુથી ભૂતકાળ અર્થમાં કયા કયા પ્રત્યય થઈ શકે છે ?
 (9) સિદ્ધાન્તકૌમુદીના રચનાકાર કોણ છે ? તેમાં કેટલા પ્રકરણો છે ?
 (10) વિવક્ષા એટલે શું તે કોણ કરે છે, તે જણાવો.